

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 3 березня 2022 року № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>

6. Офіційний лист ТПП України щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) від 28.02.2022 р. N 2024/02.0-7.1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mus36779?an=2>

УДК 342.4:351.86

Метельський І. Д.
*к.ю.н., старший викладач кафедри
кримінального права та процесу,
Західноукраїнський національний університет*

КОМЕНДАНТСЬКА ГОДИНА В УКРАЇНІ: ПОРУШЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЧИ ВИМУШЕНІ ЗАХОДИ

24 лютого 2022 року близько 4-ої години ранку внаслідок оголошення президентом РФ про початок воєнної операції на території України почалися ракетні удари по всій Україні, у тому числі поблизу Києва. Російські війська вдерлися до України поблизу Харкова, Херсона, Чернігова, Сум, увійшовши з Росії, Білорусі та тимчасово окупованого Росією Криму [1].

Одним із заходів захисту цивільного населення в період військової агресії Росії проти України, є введення комендантської години. В такій ситуації об'єктами обстрілів, а також агресії Росії та союзників стають не лише об'єкти військової інфраструктури, але й цивільне населення. Проблема захисту цивільного населення із розвитком військових дій щодня зростає, та потребує додаткового регулювання. Як стверджує Всесвітня організація охорони здоров'я станом на 14.03.2022 року кількість постраждалих, внаслідок військових дій в Україні через агресію РФ становить 18 мільйонів осіб [10]. При цьому потрібно розуміти, що війна продовжується, а отже численність таких осіб зростатиме. Більше того, значна кількість постраждалих не враховується у зв'язку з різними причинами (відсутні дані щодо постраждалих на окупованих територіях, чи про людей, з якими неможливо встановити зв'язок і т.д.) Окрім того, що гине доросле цивільне населення України, гинуть і діти. Як повідомляє Офіс генерального прокурора України, станом на 01.04.2022 року загинуло вже 153 дитини, 245 поранено [2].

Що таке комендантська година та чи обмежує вона права і свободи українців? Спробуємо у цьому розібратися.

Серед заходів правового режиму воєнного стану, стаття 8 закону України «Про правовий режим воєнного стану», передбачає і введення комендантської години [3]. Також закон надає визначення поняття комендантської години, під якою слід розуміти заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень [3].

Це означає, що у разі введення на всій території України чи на її окремих територіях правового режиму воєнного стану, влада може запроваджувати заборону перебувати на вулицях чи громадських місцях у певний період часу. Також заборонено пересуватися різними видами транспорту, в тому числі, й на особистих автомобілях. Виключення з правила стосуються лише працівникам спецслужб та осіб, які можуть підтвердити свої дії правовстановлюючим документом.

Громадяни часто стверджують, що це обмеження їхнього права вільно пересуватися, яке передбачене статтею 33 Конституції України та не дотримуються вимог щодо комендантської години. Так, дійсно мережа Інтернет рясніє заголовками про порушення комендантської години. До прикладу: «...Поліція в Сумах затримала порушників комендантської години та чоловіка з нелегальною зброєю...» [7], чи «...В Одесі за ніч спіймали сімох порушників комендантської години: один з них росіянин...» [8], чи «...Близько 800 порушників комендантської години викрили поліцейські Донеччини з початку війни...» [9]. Такі порушення поліцейські виявляють по всій території України.

Що ж до цього, то Основний закон нашої держави у своїй статті 64 говорить, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень [4]. При цьому, закон наголошує, що деякі права людини та громадянина не можуть бути обмежені, навіть в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Зокрема, до таких прав він відносить права, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції України [4].

Як видно з цього переліку, право на свободу пересування, гарантоване Конституцією України все ж не перебуває під забороною на обмеження в період воєнного стану.

Отже варто зазначити, що у випадку введення правового режиму воєнного стану на всій території України чи на окремій її території введення комендантської години не буде обмеженням права на свободу пересування.

У зв'язку з подіями, про які ми говорили на початку, варто сказати, що 24 лютого 2022 року, президент України видав указ «Про введення воєнного стану в Україні», яким запровадив воєнний стан на всій території України із 05

години 30 хвилин 24 лютого 2022 року [5]. Більше того, п.3 цього указу безпосередньо вказує, що на цей період можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 закону України «Про правовий режим воєнного стану» [5].

Доречним видається додати, що в період комендантської години працівники правоохоронних органів можуть здійснювати розшукування небезпечних осіб, проводити спеціальні операції та виконувати інші службові завдання, не наражаючи цивільне населення на небезпеку. А отже громадяни, які безпідставно перебувають на вулиці в період дії обмежень, можуть піддаватись додатковим перевіркам, або навіть здаватися підозрілими для працівників поліції чи такими, що мають наміри до вчинення різного роду правопорушень.

З огляду на це, можемо впевнено сказати, що запровадження комендантської години зараз в Україні не є порушенням прав та свобод людини і громадянина, а дійсно є вимушеним заходом, спрямованим на збереження життя та здоров'я людей, що перебувають в цей час на території України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інтернет ресурс: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83_\(2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83_(2022)).
2. Інтернет ресурс: <https://www.gp.gov.ua/>
3. Про правовий режим воєнного стану: закон України від 12.05.2015 №389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 28, ст.250.
4. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141.
5. Про введення воєнного стану в Україні: указ президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Інтернет ресурс, URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
6. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: закон України від 24.02.2022 № 2102-IX. *Голос України* від 24.02.2022 № 37
7. Інтернет ресурс: <https://suspilne.media/205313-policia-v-sumah-zatrimala-porusnikiv-komendantskoi-godimi-ta-colovika-z-nelegalnou-zbroeu/>

8. Інтернет ресурс: <https://suspilne.media/224372-v-odesi-za-nic-spijmalisimoh-porusnikiv-komendantskoi-godini-odin-z-nih-rosianin/>
9. Інтернет ресурс: <https://pokrovsk-police.dn.ua/news/view/12675>
10. Інтернет ресурс: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/14/7331229/>

УДК 67.9

Міловська Н. В.

*д.ю.н., доцент, в.о. завідувача відділу
дослідження проблем взаємодії
держави та громадянського суспільства,
Київський регіональний центр
Національної академії правових наук України*

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВВЕДЕННЯМ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Указом Президента України «Про введення воєнного стану» № 64/2022 від 24 лютого 2022 року [1] в Україні введено воєнний стан. Правовий режим воєнного стану передбачає можливість обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий статус воєнного стану» [2], воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. При цьому самий лише факт запровадження воєнного стану не впливає на чинність будь-яких правочинів, у тому числі договорів страхування – всі права й обов'язки сторін залишаються чинними з певними застереженнями.

У даному контексті важливо зазначити, що 28 лютого 2022 року Торгово-промислова палата України на своєму веб-сайті засвідчила, що військова агресія Російської Федерації проти України належить до форс-мажорних